

Naročnina mesečno
25 Din, za inozemstvo
40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletna 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2950 — nočna 2996, 2994 in 2950

SLOVENE

Ček. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inerate;
Sarajevo št. 7563.
Zagreb št. 39.011.
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Triumfalna zmaga ljudske volje v Ameriki

FRANKLIN ROOSEVELT

novi predsednik Združenih držav

Demokratski plaz je dosegel 42 izmed 48 zveznih držav Unije — Največja zmaga v razdobju sto let
Zaupanje se vrača — Pivovarne pripravljajo olenzivo

Ko so včeraj ob 5.45 zjutraj radio-postaje razglasile, da je Franklin Roosevelt izvoljen za novega predsednika Združenih držav severne Amerike, so pribile velik zgodovinski dogodek. Morda največjega v povojni dobi Amerike sploh. Volivna zmaga, katero je z velikim zanimanjem in morebiti tudi nemirom zasledoval ves svet, je važna že sama po sebi, ker nam odpira globoke idejne vire, iz katerih črpa ameriško narodovo življenje svojo vztrajnost pri delu za napredek. Važna je pa tudi v posledicah, katere bo rodila za Ameriko in za ves ostali svet, ki se je v povojni dobi zbral okrog Združenih držav kakor kopica lačnih otrok okrog svojega krušnega očeta.

Rooseveltova zmaga imponira, ker je bila spontana, podobna plazju, ki dere po dolini in ki podira pod silo svojega pritiska vse zapreke. Prav za prav veselo zmaga, kakor so vse one, katere si pribori ljudstvo v svobodnem poletu svojega nepokvarjenega, iskrenega navdušenja, kadar ga podžigajo visoki etični ideali pravega domoljuba.

Ameriške radio-postaje so dajale domala od minute do minute situacijske poročila o volivnem bojišča, tako da je bilo lahko slediti zmagovitemu pohodu ljudske volje. Prve vesti so bile še mirne, neodločne in niso povedale mnogo v prilog niti enega niti drugega kandidata. Prve praeke, ki pravo borbo šele uvajajo. Stari pristaši strank, politični dogmatiki, ki gredo že ob ranih urah na volišča, ker hočejo dati prve podvige. Toda nekoliko pozneje pa že prihajajo še vedno posamezne vesti o prvih silnih udarcih po starem režimu, tako v državi New York, Illinois, Indiana, teh najstarejših političnih utrdbah republikanske stranke. Tudi iz oddaljenih držav se že slišijo prvi še vedno nekoliko strmejši glasovi, ki pa v hitrem tempu naraščajo in potrjujejo tendenco, izraženo v vzhodnih državah. Tudi jug se je začel gibati, vedno večje so številke za Roosevelta. Na jugu je kmet in prvi vtisi že dovoljujejo prerokbe, da bo Roosevelt zajel vse kužne države, kar kmetiška fronta je solidarna. Kojo nato se napoveduje srdit boj v osrednjih državah Ohio, Illinois, Michigan, Pennsylvania, Indiana, kjer enkrat vodi Hoover, nato zopet njegov nasprotnik, dokler končno nove republikanske mase volivcev, ki se valijo k volivnim udarom, ne odločijo v korist Roosevelta. Nato sledi zares ne odločen, vsak silnejši od drugega, Hoover silno zaostaja tudi tam, kjer je mislil, da vlada. Kakor blik gre nato vest o padcu newyorške države v roke demokratskega kandidata. Ta novica je gotovo vplivala tudi na volivce drugod, kajti od takrat Hooverjeve šanse padajo kakor papirnate karte. Medtem ko je takrat vodil še v 13 državah, Roosevelt pa v 16, je padec New Yorka, ki voli sam 45 volivnih mož, zanesel Rooseveltovo v republikanske vrste in odjemale Hooverju državo za državo. Vsa naslednja poročila pripovedujejo v mrzlični naglici, da je ostalo Hooverju komaj še devet držav zvestih, nato osem in slednjič komaj še sedem. Zatem nova senzacija: Indiana je podlegla demokratskemu pohodu! Druga silna republikanska trdnjava! Okrog Hooverja se je začelo vse rušiti, edinole v Pennsylvaniji je še neomejen in neogrožen gospodar, vse drugo se lomi. Ob 8.25 zjutraj se že lahko trdi, da je Rooseveltova zmaga zasigurana. Nato sledi padec Massachusettsa, tako da preostane Hooverju samo še šest držav izmed 48. Demokratski plaz se vali dalje in zasilje eno postojanko za drugo. Maine, Delaware, Connecticut, Minnesota, ves zapad, ves jug, povsod dere demokratska stranka neovirano naprej. Ob 5.45 je dvoboj končan in demokratska zastava je zmagoslavno zavahala nad bojnimi polji, kjer pa se ni nikjer pretakala kri, ampak kjer so v avobodi demokratske ustave tekmovala srca svobodnih državljanov, kdo bo bolj ljubil svojo domovino. In ves ta dan, ko se je vsaj ameriški narod na volišče, je bil proglašen za narodni praznik. Srečen narod, kjer se volivni dan obhaja in se tudi more obhajati v žaru narodnega praznika!

Toda Rooseveltova zmaga se vsiljuje še iz enega vidika. Dvanajst let, odkar je rajni demokratski Woodrow Wilson predel vodstvo Združenih držav svojemu republikanskemu nasledniku Hardingu, so republikanci neomejeno gospodarili v državi. Dvakrat je v tem dolgem razdobju bil ameriški narod poklican, 1924 in 1928, da republikanski stranki volivci vzame svoje zaupanje. Obakrat je z velikimi večinami potrdil republikanski režim v državi in postavil 1924 Coolidgea, 1928 pa Hooverja na čelo svoje domovine. Zdelo se mu je namreč v njegovi politični zrelosti, da sprememba ni potrebna, ker ga je stoletna demokracija naučila politične objektivnosti, in drugič, ker je vedel, z gotovostjo vedel, da mu nikdo ne bo skušal vzeti pravice, da preuredi državno vodstvo, kadar bo sam uvidel, da je to za narod in državo koristno in potrebno. Dvanajst let so republikanci vladali v Združenih državah z diktatorskimi pravicami, kot jih daje svojemu državnemu poglavarju edino- le ameriška ustava. Z diktatorskimi pravicami so vladali, a ne diktatorsko, ker so tudi oni, kakor

sleheri ameriški državljani, bili prežeti in pre- kvašeni od načel svobode, s katero sme ameriško ljudstvo po naročilu ustave posesti, od časa do časa, od termina do termina, v organizacijo in re- organizacijo državne uprave svoje lastne domovi- ne. Diktatura namreč, ki ima meje, ni nobena diktatura več, ker se tudi ona pokorava in klanja suvereni volji ljudstva, ki ji je prostovoljno te mejnike postavilo.

Včeraj je prišel takšen mejnik. Ameriško ljud- stvo je v polni meri izkoristilo svoje ustavne pravice do politične preureditve, ker sta mu vest in pravi patriotizem nalagala dolžnost, da napravi konec režimu, ki je odslužil in postal, da napravi napredek naroda in države. Narodova volja je šla, kot smo videli, kot lavina po državi, uro za uro se je tej volji umikal republikanski režim, postoj- janko za postojanko je zapuščal na povelje ljudske volje in ko je bila končno izrečena obsodba sta-rega režima z izvolitvijo Roosevelta, se je repu- blikanski režim še enkrat pojavil in obrnil nase pozornost vsega ameriškega naroda. Toda ne, da pokaze stisnjene pesti in da se zapleta v grožnje, ne da bi se skušal za vsako ceno obdržati, ampak da z veličastno gesto napravi prostor novim ljudem, katere je svobodna ljudska volja poklicala na vodstvo države, in da jim v ganljivi brzjavki, katero je poražen Hoover poslal svojemu zmagov- itemu nasledniku — izreče svoje iskrene čestitke. Prvo je ljudska blaginja, vse drugo je manj vred-

no! Ljubezen do domovine nalaga žrtve, ki se mo- rajo sprejeti. Spoštovanje ljudske volje, ki je po- ustavi najzvestejši čuvár domovine in države, za- hteva politična samozatajevanja. Zato je Hooverv brzojav v cellem volivnem boju morda najlepša po- teza, znamenje politične zrelosti in etične veličine moža, ki napravi vesel obraz in kateremu srce ra- dostno zdrhti, ko zopet more v interesu domovine ponizati svojo glavo pred ljudsko voljo, kateri je sam vedno zaupal.

Nastop novega predsednika Združenih držav se bo izvršil šele marca prihodnjega leta. Zato je neizbežno, da bo tekom bodočih pet mesecev vse politično življenje nekoliko zastalo, ker se stara uprava ne bo hotela izpostavljal za iniciative, katere bi nova ne hotela ali ne mogla odobriti. Razoročitelna konferenca, vprašanje drugih dol- gov, svetovna gospodarska konferenca, vojna med- narodno-politična vprašanja, ki interesirajo tudi druge države, a ki se brez sodelovanja Združenih držav ne bodo mogle rešiti, bodo morala iti na prišilni počitek. V daljši bodočnosti pa že vidimo spremembe ameriške notranje in zunanje politike v pravcu, katerega je demokratska stranka pred- ložila narodu in zanj tudi od njega dobila polno aprobacijo.

V tem smislu se dozdeva, da bo Hooverjeva bolj centralistično usmerjena politika napram zveznim državam doživela temeljit preokret, ker novi predsednik doži na stališču, ki odgovarja tudi

ideologiji demokratov, da centralizem državne skupnosti ne utrjuje, ampak slabi, in da je zaradi tega neobhodno potrebno, če se kolikor mogoče podpira samobitnost posameznih zveznih držav. Na drugi strani pa bo tudi dosedanje konservativni imperializem republikanske stranke moral prenehati. Konservativne stranke so v Ameriki rade podlegle skušnjavi, da se odrežejo od ostalega sveta in da se v svojem ameriškem samoljubju ne bri- gajo kakor za izključno ameriške interese, katere je pa treba širiti na škodo kogarkoli. Ameriški po- hodi v usodo južnoameriških držav ali v osrednjo Ameriko, brezbrizno zadržanje ameriške vlade na- pram evropski revščini, vse to bo pod vplivom novega predsednika podvrženo temeljiti korekturi, ker je načelo demokratov, da ne odklanjajo svoje- ga sodelovanja nikjer, kjer je potrebno, akoravno bi ne bilo dobičkanosno za Ameriko samo. V spo- minu nam vsem je še demokrat Wilson in njegova človečanska načela, ki so dala poguma tolikim narodom sredi meteža svetovne vojne in zanesla nekoliko idealizma in nekoliko etike v rokodelski posel porazdelitve sveta v Versaillesu. Roosevelt bo poiskal pozabljene niti demokratskega progra- ma pred 12 leti. Njegov najintimnejši prijatelj, ka- toličan Al. Smith, katerega bomo morebiti celo našli v bodoči ameriški vladi, bo zadostna garan- cija, da bodoča Amerika ne bo protikršćanska. In to je zaenkrat zelo veliko, kar moremo povedati

Pot v Belo hišo

Življenjepis novega predsednika: mornar, advokat, minister, guverner, dober družinski oče

Roosevelt

Kot sin plemenitaša, ki je živel na deželi, je Franklin Roosevelt v sreči in zadovoljstvu prebil svojo mladost. Ze takrat je kazal mnogo veselja do mornarskega poklica, toda na željo svojih vse- učišč se je moral vpisati na pravno fakulteto vse- učilišča v Columbij, da bi postal advokat. Poročil se je z nečakinja glasovitega predsednika Teodorja Roosevelta in po nekaj mirno živeli kot odlični advokati in dober družinski oče v New-Yorku. Leta 1910 ga je demokratska stranka postavila za kan- didata v senat newyorškega predmestja Albany, ki se je smatralo za nezavzelno postojanko republi- kancev. Ze 20 let so bili ti v tem kraju popolni gospodarji. Volilna agitacija Franklina Roosevelta je imela izreden uspeh. Na avtomobilu se je vozil iz kraja v kraj, postal na križišču, se smehljaj na levo in desno, prijazno stisnil roko vsakemu znan- cu in nato začel svoj govor, v katerem je napadal profesionalne politike. Leta 1912 je zmagala pri predsedniških volitvah demokratska stranka in predsednik je postal Woodrow Wilson. Iz hvalež- nosti za podpora, ki mu jo je izkazoval Roosevelt med volivno agitacijo, si je Wilson izbral Roose- velta za državnega tajnika v svojem ministertvu. Roosevelt je tu pokazal vse svoje lastnosti dobrega mornarja. Reorganiziral je vojno mornarico in se takoj ob izbruhu svetovne vojne pričel priprav- ljati na boj. V začetku leta 1917 je na lastno od- govornost naročil municije za 40 milijonov dolar-jev. Njegova zasluga je, da se je mornarica v trenutku, ko je Amerika napovedala vojno Nem- čiji, lahko takoj lotila preganjati nemške pomor- nice.

Po Wilsonovi smrti in po porazu, ki ga je demokratska stranka doživela l. 1920, se je Roose- veld umaknil v zasebno življenje. Nekaj časa je bil advokat, pozneje je postal upravitelj neke velike ameriške družbe. Poleti 1921 ga je zadel v noge mrtvoud, potem, ko se je kopal v premrzi vodi. Takrat je bil star komaj 39 let in možaka,

ki se je v najlepši dobi življenja le s težavo vlekel na berglah, je vsa okolica pomilovala, češ, da je za zvezo likvidiran. Toda Roosevelt ni klonil svojega duha in kljub svojemu slabemu zdravju potrpežljivo čakal na ugodni trenutek. Noge so se mu medtem nekoliko okrepile — prosto še danes ne more hoditi — in novembra 1928 je bil izvo- ljen za guvernerja newyorške države z veliko večino proti republikanskemu kandidatu. Tedaj je pri predsedniških volitvah demokrata Smitha porazil Hoover.

Franklin Roosevelt se po svojih idejah zelo razlikuje od republikanca Hooverja. Posebno so mu trn v peti borzni spekulanti in velefinančniki in veleindustriji, ki vse gospodarstvo in obdržati pod svojo kontrolo tudi politiko. Roosevelt meni, da imajo ti ljudje gotovo zasluge za procvit Amerike, toda njihovo delo spada že v preteklost. Zmanjšati je treba na vsak način njihov vpliv na javnost in tudi v gospodarskem življenju, da se zagotovi ame- riškemu državljanu osebna svoboda in da pride do veljave pravi individualizem. Roosevelt smatra, da je bogastvo dedščina, ki jo je treba upravljati in stalno razdeljevati. Vse kaže, da bo postal Ro- osevelt socialni reformator današnje Amerike. Se-veda v mejah, ki mu jih postavijo razmere. Med volivnim bojem ni določno postavil svojega pro- grama, da bi se za primer, da bi bil izvoljen, ne čutil preveč vezanega, in tudi zato ne, da bi ne

Hoover

odvrnil od sebe tistih volivcev, ki vselej kolebajo med dvema kandidata in se težko odločijo.

Med volivno agitacijo se je Hoover jasno iz- rekel proti protekcionistični trgovinski politiki ter zagovarjal politiko sporazuma med državami. Obenem se je izjavil za odpravo prohibicije.

Zmaga v številkah

Newyork, 9. nov. tg. Popolni volivni izid kaže, da je bil Roosevelt izvoljen v 42 državah, Hoover pa v šestih. Od 41 milijonov glasov je dobil Roose-velt 23 milijonov, Hoover 16, socialist Thomas pa glasov 42 milijona, kar daje razmerje elektoralnih glasov pol: 59. Nova demokratska zbornica ima 224 demokratov in 115 republikancev, 96 mest pa je še nezasedenih in bodo večinoma pripadla demokra- tom. V senatu je do sedaj 53 demokratov, 34 republi- kancev in 1 farmer, 8 sedežev pa je še nedolo- čenih. Ameriška terminologija imenuje te izid vo- litven "landslide". V senatu igubuje republikanci svojega apostola visoke zaščitne carine Smoota, Watsona in Bingham ter edinega črncar v kongre- su Prista. Država New York je volila popolnoma demokratsko.

Udeležba volivcev je bila mnogo večja, kakor leta 1928. Roosevelt je dobil večino v 42 državah od 48. Zmaga Roosevelta je ena najbolj senzacio- nalnih zmag od vseh zmag v zadnjih 50 letih, ki so bile izvojevane pri predsedniških volitvah. V demokratskih krogih se zatrjuje, da bo v novi Rooseveltovi vladi tudi Alfred Mick in znani ustva- ritelj reparacijskega načrta Owen Young.

Newyork, 9. nov. tg. Washingtonski centralni urad državne tajne službe je takoj ponoči odposlal v Newyork oddelke detektivov, ki bodo odlele stal- no spremljali Roosevelta. Zakon predpisuje nam- reč varstvo novega in starega predsednika.

Dosedanji parlament

Newyork, 9. nov. tg. Dosedanja razdelitev se- dežev v poslanski zbornici in v senatu Združenih držav je bila po strankah sledeča: V poslanski zbornici so demokratski razpolagali z 219, republi- kanci pa z 214 sedeži, torej so imeli demokratski že 5 glasov večine. Delavska stranka je imela samo 1 mandat. V senatu se je nahajalo 48 republikancev in 37 demokratov, tako da je bila Hooverjeva ve- čina 11. Delavska stranka je imela enega senatorja

Prva izjava časnika

Newyork, 9. nov. Novi predsednik je ob 5 zju- traj sprejel časnika in ter jih prosil, da se ame- riškemu narodu v njegove imenitne zahvalje za zaupanje, katerega mu je izkazalo tako ogromno število volivcev. Roosevelt je izjavil, da se zaveda velike odgovornosti, ki jo je prevzel nase, lahko pa mirno zatrdi, da bo delal le v interesu države in naroda ter skušal ponovno vpeljati v Ameriko blagostanje. — Roosevelt je bil ves čas, ko so se vršile volitve, v glavnem štabu demokratov v ve- liki dvorani hotela Baltimore v krogu svoje dru- žine in številnih političnih prijateljev. Ko so mu javili, da je zmagal, je rekel: »Hvala Bogu, da je že končano! Pred hotelom se je zbrala ogromna množica ljudstva, ki je hotela pozdraviti novega predsednika.

Kaj pomeni demokratska zmaga

Spremembe v visokem uradništvu — Preokret v zunanji politiki

Newyork, 9. novembra. tg. Z. Impozantno večino je zmagal Franklin Roosevelt pri večrajšnjih volitvah kot 32. predsednik ameriških Združenih držav. Ameriški narod je izrekel Hooverju in republikanski stranki pričakovano nezaupnico, katere je naperjena proti krizni politiki, proti politični moči vefinance in proti prohibiciji. Vsekakor je izid volitev diametralno nasproten izidu iz l. 1928. Dočim so takrat republikanci zavzeli demokratski jug, je potegnil sedaj Roosevelt nase republikanski srednji zapad in industrijske okraje atlantske obale. Države Newyork, Massachusetts, Illinois, Indiana in Ohio so popolnoma pripadle demokratom.

Najvidnejši pa je preokret v kongresnih volitvah. Roosevelt bo lahko kongres obvladoval brez težkoč in ne da bi bil primoran h kompromisom, ker imata obe zbornici demokratski večini. S tem je rešen tudi najvažnejši problem prohibicije, ker je vsekakor zagotovljena enostavna večina za izpremembo Volstead Bill za dovoljenje piva in lahkih vin, dočim se ni gotovo, ali bo mogoče dobiti ustavno dvotretjinsko večino za ukinjenje prohibicije. Prav kmalu pa do take izpremembe se ne bo prišlo, ker je stari kongres šele letos paleti odklonil izpremembo navedene Bill in se najbrže tudi na božičnem zasedanju ne bo odločil za izpremembo prohibicijskih načel, če tudi bo takrat že pod močnejšim vplivom Roosevelta. Novi kongres pa se ne more sklicati pred 4. marcem, t. j. dnem, ko nastopi vlado Roosevelt, temveč se bo sklical celo mnogo pozneje, morda šele proti koncu l. 1933.

Izredno velikega pomena bo izprememba v takozvani strankarski patronaži, radi imenovanj, ki jih bo predsednik sam izvršil za najvišje državne funkcije, veleposlanike in poslanike, državne odvetnike in sodnike, davčne in poštne urade. Skoro vsi ostali državni nameščenci, ki jih je nad pol milijona, pa so stalno nameščeni, tako da so neodvisni od izprememb v vladi. Po običajni demisijski vsi diplomatov bo najbrže Roosevelt poslal celo vrsto bogatih demokratskih pristašev iz južnih držav na manjša službena mesta v inozemstvu, dočim se bodo veleposlaniška mesta v Parizu, Londonu, Rimu, Berlinu in Tokiu nanovo zasedla po zunanje-političnih vidikih. Glede notranje politike je zagotovil novi predsednik, da se še ni obvezal nasproti nikomur.

Novi možje

Kot možje njegovega zaupanja se imenujejo Baker ali Davis, za držav. tajništvo Aven Young ali Baruch za finance, bivši guverner Byrd za mornarico in predstojnica newyorškega delovnega urada Francis Perkins za delovno ministrstvo. Nikakor se ne pripisuje Rooseveltu, da bi sestavil, kakor Hoover, enosebni kabinet, nasprotno pa tudi ne bo zašel v drugi

ekstrem in se obdal s star-kabinetom. Na podlagi volivnega izida bodo v novem kongresu prešle funkcije v odborih na demokrate, tako da bo Boraha nadomestil Swanson iz Virginije, ki se je udeležil tudi razorožitvenih posvetovanj v Ženevi in ga hvalijo kot pametnega, zmernega politika.

Hoover čestita

Iz pozdravne brzojavke, ki jo je Hoover poslal Rooseveltu, vidijo pripravljenost odstopajočega predsednika, da bi imenoval ali prehodni kabinet ali pa, da bi za prehodni čas dogovoril s Rooseveltom politične dogovore. Hoover je brzojavil: »Castiam Vam k priliki, ko boste mogli služiti državi, in Vam želim uspešno uradovanje. V blagor nam vsem Vam dajem na razpolago svojo pomoč na vse načine.«

To brzojavko je oddal Hoover iz svojega bivališča v Kaliforniji, kjer je čakal na izid volitev, šest ur po končanih volitvah, tako da je dospela v New York šele po polnoči. Roosevelt se je nahajal v demokratskem glavnem taboru v hotelu Baltimore, kjer so bili zbrani njegova rodbina in najokraj prijatelji, kjer je razmišljal, ali bi se pokazal javnosti ali pa govoril v radiu, končno pa je radi neprespanih noči in utrujenosti rajši takoj odšel k počitku. Po prvih vesteh, ki so naznanjale zmago, je voditelj demokratske stranke Al. Smith prešerno vihtel svoj klobuk in se hotel iz navdušenja boksati z Rooseveltom. Potem pa je prišla cela vrsta fotografav, tako da je Roosevelt končno bil tako utrujen, da se je odločil iti takoj k počitku. V šali je samo pristavil, da je po tem fotografiranju zrel za Hollywood.

Nemčija zadovoljna

Berlin, 9. nov. AA. V berlinskih političnih krogih se delajo zadovoljne nad izvolitvijo Roosevelta za predsednika USA. Pravijo, da uživa Roosevelt splošno spoštovanje in da je že dolgo na glasu odličnega politika; čigar odkriti značaj in izredno energije vsesplošno cenijo. Nemčija pa vkljub temu ne bo nikoli pozabila za slusog dosedanjega predsednika Hooverja, ki se je s proglasitvijo moratorija za vojne dolgov uspešno boril proti svetovni krizi in vedno kazal simpatično razumevanje za posebno hudo stisko Nemčije.

Pivo že prihaja

Berlin, 9. nov. Ker je zdaj Rooseveltova zmaga očitna, je več monakovskih tovarn že izdalo potrebne ukrepe za izvoz ogromne količine piva v USA. Newyork, 9. nov. AA. Na bodočem kongresu bodo nasprotniki prohibicije v večini. »Journal of Commerce« misli, da ne bodo čakali do marca in da bodo že v decembru zahtevali, naj se izpremeni Volsteadov zakon o prohibiciji v tem smislu, da se dovoli prodaja piva z več ko poldrugim odstotkom alkohola.

Nemška vlada študira položaj

Berlin, 9. nov. Danes popoldne je bila seja nemške vlade o nadaljnji kontingenčni politiki. Kakor je znano, je morala vlada svoje prvotne načrte o kontingentiranju agrarnega uvoza v Nemčijo umakniti, ker je nastal v nemških industrijskih krogih in tudi v zainteresiranih državah hud odpor. Vlada je zdaj za izpremembo te politike in je pripravljena ugoditi protestom. Ker pa grozi

Gömbös v Rimu

Protest v madžarskem parlamentu

Rim, 9. nov. Z. Vsi italijanski listi posvečajo svoje kolone obisku predsednika madžarske vlade ter naglašajo, da bo njegov obisk v glavnem razširil italijansko-madžarske trgovinske in gospodarske odnose na osnovi preferenčnih sporazumov za zamenjavo blaga in kapitala. Po mnenju tukajšnjih krogov se smejo pričakovati eventualno večje posledice v pogledu vzajemnih odnošajev obeh vlad, v pogledu političnih vprašanj vzhodne in srednje Evrope po razgovorih med Gömbösom in Mussolinijem.

Budimpešta, 9. nov. I. Na snočnji seji parlamenta je socialno demokratski poslanec Emanuel Buchinger ostro obsojal potovanje predsednika vlade Gömbösa v Rim ter izjavil, da to potovanje ne bo prineslo prav nobene koristi madžarskemu narodu. Mnogo bolje bi bilo, je rekel Buchinger, če bi v sedanjem trenutku predsednik madžarske vlade potoval rajši v Pariz, Beograd ali pa v Prago in to še posebno zaradi tega, če je cilj njegove-

ga potovanja v resnici čisto gospodarskega značaja, ker je vendar jasno, da majhna država ne more voditi politike veselice. Zato Madžarska, ki je majhna in neznatna država v gospodarskem in političnem oziru, ne sme živovati prijateljskih odnošajev in gospodarskih zvez z ostalimi državami samo za ljubezen ene veselice in sicer samo radi tega, ker je veselica. Buchinger je nato prečital resolucijo socialno demokratske stranke, v kateri je v ostrih besedah napadel fašizem.

Car Ferdinand

Budimpešta, 9. nov. I. V Budimpešto je dopotoval bivši bolgarski kralj Ferdinand ter se je nastanil v dvoru nadvojvode Josipa. Politični krogi izjavljajo, da je bivši bolgarski kralj prišel iz Italije, kjer je bil gost italijanske kraljeve družine v San Rosore. Ob tej priliki je hotel prositi za intervencijo tudi italijanskega kralja, da bi se mu čimprej omogočil povratek v Bolgarijo.

Napredovanja vseučiliških profesorjev

Belgrad, 9. nov. AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja in na predlog prosvetnega ministra so napredovali

v drugo stopnjo četrte skupine ti-le izredni profesorji na medicinski fakulteti v Zagrebu dr. Fr. Komboj in dr. Ante Šercer, na tehnični fakulteti inž. Zdenko Čihlar, na kmetijsko-gozdarski fakulteti dr. Alojz Tavčar, dr. Stjepan Postić in dr. Mihovil Gračanin.

Na vseučilišču kralja Aleksandra I. v Ljubljani na pravni fakulteti dr. Albin Ogris in dr. Viktor Korošec, na bogoslovni fakulteti dr. Janez Fabjan, na tehnični fakulteti dr. Andrej Gosar, dr. Slavislav Jenčič, inž. Feliks Lobe in dr. Horvat.

Sprejemi pri Jeftiču

Belgrad, 9. nov. Zunanji minister Bogoljub Jevtić je včeraj sprejel grškega poslanika Leona Melasa, rumunskega poslanika Aleksandra Guranca in madžarskega poslanika Valdemarja Dealta.

Ob neprijetnem vremenu,

sploh vselej v mrzlejši dobi nadgružite si obraz in roki vsak dan z Nivea-Creme — ne samo zvečer, ampak tudi med dnevom, preden se podaste na prosto.

NIVEA-CREME

varuje Vašo kožo pred ostrim vremenom in jo ohranja mehko in prožno. Nadomestiti se Nivea-Creme ne da, kajti nje poseben učinek temelji na dejstvu, da le ona vsebuje kožo negujoči Eucerit. Ne zapušča nikakega sijaja, prodre naglo in docela v kožo in le v kožo prodrla Creme more izvrševati svoj blagodejni učinek.

Jugosl. P. Beiersdorf & Co. d. s. o. j., Maribor.

Belgijski škofje o političnih dolžnostih katoličanov

Pastirsko pismo k volitvam 29. novembra

Bruselj, 9. nov. V Belgiji traja že več dni volilni boj. Stranke razvijajo živahno agitacijo, da bi čimveč volivcev pridobile zase in odnesle 27. novembra zmago. V volivno borbo je posegel tudi belgijski episkopat s skupnim pastirskim pismom, ki je bilo v nedeljo prečitano v vseh belgijskih cerkvah.

V uvodu izjavljajo škofje, da jim njihovo dušno pastirstvo nalaga dolžnost, da v tem trenutku opozorijo vse katoličane na izredno delikatnost sedanjega trenutka. »Ker nam je Bog naložil duhovno oblast nad dušami — pravi pastirsko pismo — vemo, da se ne smemo baviti s čisto političnimi vprašanji in v normalnih časih se tudi spuščamo v strankarske boje samo zato, da priporočamo spoštovanje vseh pravic, ljubezen do vseh in združitve vseh dobrih stremiljenj. Toda danes so v igri višji interesi. Vsakdo lahko vidi, da bodo bodoče volitve odločilne važnosti za bodočnost države. Da ne govorimo o mednarodnem položaju, ki gotovo ni dobrega ne obljublja. Ali bodo volitve postavile na krnilo države vlado, do katere bomo lahko upali, da bo premagala težave, ki prihajajo od svetovne gospodarske krize, ali morda vlado, ki se bo lotila socialnih poskusov ali se vrgla v finančne dogodivščine, ki bodo v kratkem spravile državo

v propast?«

Škofje se nadalje vprašujejo, ali ne bodo nekatere stranke zažele svoj svobodi pouka. »Ne verjamemo, da bi bilo javno mnenje v Belgiji tako slepo, da bi vrglo državo v moralno in versko krizo, katere posledice so na dlani. To bi bila prava norost v tem trenutku. Vse politične skupine pozivamo, naj iz svojega programa odstranijo vse, kar bi lahko privedlo do bratomornih borb. Vsi državljani dobre volje, ki jim je na srečo blaginja domovine, naj pomislijo na posledice svojih dejanj.«

Katoličane same opozarjajo škofje, naj čuvajo svoje verske interese in naj uveljavijo svoje pravice. Vse katoliške sile se morajo združiti v enotno fronto. Tisti, ki ne sprejmejo tega načela, prezirajo dolžnost katoličana. Interesi duš, cerkve in Boga so vsem katoličanom skupne dobrine, vsem morajo biti enako pri sreči, ako so ostali res zvesti svoji veri. Vsi drugi interesi se morajo tem umakniti. Katoličan sme glasovati samo za kandidata, ki daje s katoliškega vidika polno jamstvo. Z abstinenco podpirajo svoje nasprotnike. Še huji je, ako glasujejo za kandidate, katerih program ne upošteva pravice vesti in verske svobode. Ob zaključku svojega pisma pozivljajo škofje vernike, duhovnike, naj molijo za srečen izid volitev.

V Kitaju mir in red

Izjave kitajskega poslanika o mandžurskem vprašanju

Pariz, 9. nov. tg. Glede zveze med mandžur. vprašanjem in vprašanjem reda na Kitajskem je kitajski poslanik v Parizu Wellington Koo izjavil: Vkljub glasovom, ki jih zahrbtno širijo naši nasprotniki, ne smete misliti, da vlada nered in zmeda po vsej Kitajski. Res je, da tu pa tam pride do neizogibnih incidentov, kar ni v tako prostorni deželi s tako velikim prebivalstvom nič čudnega; toda taki incidenti ne morejo zavreti potrpežljivega dela za napredek in obnovo države. Listi so obežali na

veliki zvon umor neke Angležinje in ugrabitev dveh britanskih podanikov. Toda to se je zgodilo ob belem dnevu v dveh mestih, ki sta že mesece pod vojaško okupacijo Japoncev. Ko je bil pod japonskim nadzorom samo opek pas obkraj južno-mandžurske železnice, je Kitajska znala jamčiti varnost več stotisoč inozemcev v Mandžuriji. Sicer pa tudi Lyttonovo poročilo trdi, da v Mandžuriji dotlej ne bo reda, dokler ne pride nazaj pod kitajsko oblast.

Nepotrebna nemška izzivanja

Berlin, 9. novembra. AA. Nemci iz Poznania, rojstnega mesta Hindenburga, so organizirali pod pokroviteljstvom Hindenburga manifestacijo za povrnitev ozemlja, ki je postalo po versajski pogodbi poljsko. V Berlinu se je zbralo veliko število delegacij bivših pruskih polkov za zastavami, zastopnikov dijaških društev in bivših bojnikov. Na zborovanju so prečitali Hindenburgovo in Mackensenovo pismo, nato pa je bivši poveljnik Pelte Narbonne izjavil, da je versajska mirovna pogodba iztrgala Alzacijo in Poznanj, brez katerih Nemčija, kakor je svoje čase rekel Bismark, ne more živeti. Svoj govor je sklenil z besedami, da je locarnska pogodba za nemške vzhodne meje nemogoča.

Rothermere rovari sedaj proti Poljski

Berlin, 9. novembra. Iz Londona poročajo: Lord Rothermere prinaša v listu »Daily Telegraph« članek o reviziji mirovnih pogodb. V tem članku posebno naglašja, da je razsekanje Nemčije s poljskim koridorjem stalen vir skrbi za ohranitev evropskega mira. Velika napaka versajske mirovne pogodbe tvori za Nemčijo izzivanje, za Poljsko pa nevarnost. Zato Rothermere predlaga, da Poljska vrne Nemčiji koridor, zato pa naj dobi jamstva od Nemčije, Francije in Anglije za svoje vzhodne meje pred morebitnim napadom sovjetov in eventualno še druge kompenzacije.

Posarje izžene Hitlerjeve

Saarbrücken, 9. novembra. Vladna komisija za saarsko ozemlje je sklenila takojšen razpust vseh vojaških organizacij nacionalnih socialistov, ker je oblastvo pri hišni preiskavi strankinega urada našlo listine, iz katerih izhaja, da so te organizacije v nasprotju z dekretom z dne 12. sept. 1928.

Jubileji v Splitu

Split, 9. nov. I. Danes je mesto Split najslavnejše proslavilo 50 letnico, odkar je splitska občina prešla iz italijanskih v naše roke. Istočasno se je proslavila tudi 70 letnica obstoja tukajšnje slavnjanske narodne čitalnice. Ob 8 zjutraj je odslužil v stolnici sam knezoškof dr. Bonetiačič rekviem za vse umrle splitske župane. Ob 10 dopoldne je bila v mestni posvetovalnici slavnostna seja sedanjega splitskega občinskega zastopstva, kateri je prisostvoval tudi kraljev zastopnik, ban primorske banovine kot zastopnik predsednika vlade in veliko število delegatov iz ostalih jugoslovanskih mest. Ljubljansko mesto je zastopal ljubljanski mestni podžupan.

Dunajska vremenska napoved: Nj pričakovati še nobene izpremembe dosedanjega vremena, ki se v nižinah nagiba k megli.

Uspeh slovenskega pianista

Belgrad, 5. oktobra. V četrtek 3. t. m. je koncertiral v dvorani Kolarčeve zadušbine v Beogradu znani slovenski pianist Ivan Noč. To je že njegovo drugo gostovanje v Beogradu. V naslednjem samo par mnenj belgrajskih glasbenih kritikov!

Dr. Mfiloje Milojević piše v »Politiki« z dne 5. t. m. med drugim to-le: »G. Noč je pianist široke, al fresco linije. V njegovi glasbeni fantaziji živi delo kot celota, kot arhitektonska celota, in našemu umetniku gre vedno za to, da jasno postavi vse osnovne črte te zvočne arhitekture. Detajl ga zanima le v toliko, v kolikor je ta detajl več ali manj važen sestavni del celote, nikakor pa ne poudarja detajlov radi nekih posebnih, posameznih efektov; čuti namreč, da bi na ta način umetniško delo razdrobil. Ipak se opaja, da je pri študiranju dela proniknil vse posameznosti in jih s sigurnim instinktom izrazil, vendar vedno ozirajoč se na efekt celotne oblike, na celoto. Tako postopa izvajavec — umetnik... Višek programa je bil v interpretaciji C dur orgeljskega koncerta J. S. Bacha, ki ga je sam Noč priredil za klavir.«

Ob koncu ugotavlja Milojević, da je bilo občinstva malo; to je pa že stara navada v Beogradu in s katero se morajo vsi, zlasti tje domači umetniki, sprijazniti. Edino kak šaljapin, Pallenbergl sta bila v zadnjih letih boljše sreče.

V »Pravdi« (od 5. t. m.) je napisal o Nočevem koncertu krajše poročilo P. J. Krstić. Napisal je tudi to-le:

»Noču se zlasti dobro prilagaja moderne kompozicije. To je pokazal z izvajanjem Pajčevićevih šest balkanskih plesov... Njegova igra ima v sebi vse odlike koncertnega pianista, ki se izražajo v izdelani tehniki, lepem tonu, glasbenem temperametu in izrazu in v glasbeni zrelosti, ki zlasti tam prihaja do polnega izraza, kadar umetnik izvaja kompozicije, ki vsebinsko najbolj odgovarjajo njegovemu glasbenemu okusu... Po snočnjem koncertu se nam zdi, da je v dveh letih Noč v svoji pianistični umetnosti znatno napredoval v vsakem oziru.«

To je samo nekaj strokovnih mnenj o našem mladem pianistu, kateremu želimo še mnogo uspehov.

Sprejemi pri banu

Ljubljana, 9. nov. AA. Ban dravske banovine v četrtek 10. novembra t. l. ne bo sprejemal strank, ker bo službeno zadržan.

Zaradi bede hotela v smrt

Ljubljana, 9. novembra. Do žalostnega dogodka, ki je verno zrcalo razmer, je prišlo nočjo med 7 in 8 na Krakovskem nasipu. Tam so našli ljudje pod kostanjem mlado žensko, ki se je vila v bolečinah. Iz ust ji je dišalo po lizolu. Policija je takoj obvestila reševalce v Mestnem domu, ki so žensko z avtomobilom prepeljali v bolnišnico, kjer so ji izprali želodec. Nesrečnica, ki je hotela prostovoljno zapustiti življenje, je komaj 19 letna brezposelna sivilja A. K. s Tyrševe ceste. Vzrok je — beda.

Belgrad, 9. nov. I. Za okrajnega gozdarskega referenta na okrajnem glavarstvu v Celju je postavljen Ciril Rihlar, dosedanja gozdni referent na okrajnem glavarstvu v Prilepu.

Seja vlade

Belgrad, 9. nov. AA. Danes od 11.30 do 13.15 je imel ministrski svet sejo, ki ji je predsedoval predsednik ministrskega sveta dr. Milan Srškić.

Dr. Slavič pri ministru dvora

Belgrad, 9. nov. I. Rektor ljubljanske univerze, prelat dr. Slavič, je danes med drugimi obiskal tudi ministra dvora Colaka-Antića, ki ga pozna kot bivši član komisije za določitev meje med Slovensko Kraljino in Madžarsko. Minister Colak-Antić je bil tedaj (l. 1921-22) še jugoslovanske komisije za razmejitve med Jugoslavijo in Madžarsko. G. rektor je imel tudi danes daljši sestanek s pomočnikom prosvetnega ministra Djordjevićem.

§ 5

Belgrad, 9. nov. AA. Ministrski svet je na predlog ministra za trgovino in industrijo dovolil, da se smejo ugodnosti § 5 zakona o zaščiti kmetovalcev poslužiti Trgovska banka v Mladenovu, Mestna hranilnica v Užicah in Srbska gospodarska zadruga v Irigu.